

ด่วนที่สุด

ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๓/๒๕๖๕

กระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ถนนพระรามที่ ๖ ราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างอิง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/๒๕๓๓๓ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี

๒. รายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔)
พร้อมวีดิทัศน์ประกอบการนำเสนอ

ด้วยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ขอเสนอเรื่อง รายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) มาเพื่อคณะกรรมการรัฐมนตรีรับทราบ โดยเรื่องดังกล่าวเข้าข่ายที่ต้องเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๓) รวมทั้งสอดคล้อง/เป็นการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ชาติในด้าน (๕) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายดอน ปรมัตถ์วินัย) กำกับการบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ได้เห็นชอบให้เสนอเรื่องดังกล่าวด้วยแล้ว (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑ ได้มีมติเห็นชอบการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า ๒๐,๐๐๐ ชุมชน ใน ๑๐ ปี รวมทั้งการปรับปรุงร่างกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการชุมชนไม่มีค่าเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ และมอบหมายสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กรมป่าไม้ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า รวมทั้งมอบหมายหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่อไป (อ้างอิง)

๑.๒ ต่อมา ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า ภายใต้คำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่ ๙/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่าเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า โดยมอบหมายให้สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กรมป่าไม้ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการขับเคลื่อน เพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย

/ที่ตั้งไว้ ...

ที่ตั้งไว้ โดยใช้ ๕ กลไกหลัก ได้แก่ ๑) การปลดล็อกทางกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง ๒) การเพาะพันธุ์ขยายพันธุ์กล้าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสูง ๓) การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน ๔) การขยายผลในพื้นที่ทั่วประเทศไทย และ ๕) การประเมินมูลค่า การตลาดและแปรรูป

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม้มีค่า ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) เป็นการรายงานผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑ ซึ่งได้เห็นชอบการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม้มีค่า ๒๐,๐๐๐ ชุมชน ใน ๑๐ ปี รวมทั้งการปรับปรุงร่างกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการชุมชนไม้มีค่าเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ โดยมอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการและบูรณาการการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม้มีค่าดังกล่าว

๓. สารสำคัญ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย

๓.๑ ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม้มีค่า ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒) สรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ การปลดล็อกทางกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการออกพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ ซึ่งบัญญัติว่า “ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะเป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาสำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้ามหรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม” เพื่อเป็นการปลดล็อกไม้หวงห้าม และได้ดำเนินการจัดทำระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาต และการอนุญาต ให้ทำการปลูกสร้างสวนป่า หรือปลูกไม้ยืนต้นในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ รวมทั้งการผลักดันการลดอัตราอากรและยกเว้นอากรสำหรับไม้ ไม้แปรรูป และของทำด้วยไม้ ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การลดอัตราอากรและการยกเว้นอากรศุลกากร ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๓.๑.๒ การเพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์กล้าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสูง

กรมป่าไม้ ดำเนินการเพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์กล้าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแจกจ่ายให้ประชาชนทั่วไป จำนวน ๕๑๖,๕๘๔ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔๓,๗๘๒,๒๙๑ กล้าไม้ และได้จัดทำเรือนเพาะชำกล้าไม้ชุมชน ใน ๗๓๐ ชุมชน ซึ่งสามารถผลิตกล้าไม้ได้ชุมชนละ ๒๐,๐๐๐ กล้าไม้ รวมทั้งสิ้น ๑๔,๖๐๐,๐๐๐ กล้าไม้

๓.๑.๓ การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในโครงการดังกล่าว เช่น

๑) การจัดทำฐานข้อมูล/แอปพลิเคชัน และแปลงสาธิตสำหรับประชาชนเพื่อใช้ในการตัดสินใจปลูกไม้มีค่า ได้ฐานข้อมูล “ชนิดไม้มีค่าที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และแปลงสาธิตการปลูก”

๒) การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินมูลค่าไม้เพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ ได้เกณฑ์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ฐานข้อมูลราคากลางของไม้เศรษฐกิจ และคู่มือการประเมินมูลค่าไม้ สำหรับประชาชนและสถาบันการเงินใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจเพื่อขอสินเชื่อได้

๓) การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมแม่นยำทางป่าไม้ (Precision Forestry) เพื่อสนับสนุนการจัดการและการประเมินมูลค่าไม้

๔) การขยายพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ เพื่อใช้สำหรับการจัดอบรมประชาชน และขยายผลสู่ระดับชุมชน ให้เกิดการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตกล้าไม้คุณภาพดี

๕) การสนับสนุนด้านต้นแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการแปรรูป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจการ และเกิดเป็นโรงงานชุมชนต้นแบบและแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มมูลค่าไม้

๖) การถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้ประชาชนและชุมชนได้มีความเข้าใจในหลักการ เทคนิค และวิธีการในการใช้ประโยชน์จากไม้เศรษฐกิจ

๓.๑.๔ การขยายผลในพื้นที่ทั่วประเทศไทย

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้ขยายผลการดำเนินงาน และสื่อสารสร้างการรับรู้และเข้าใจ รวม ๑๒ ครั้ง โดยจัดทำเวทีขยายผลการดำเนินงานในตัวแทน ๑๗ จังหวัด มีชุมชนเข้าร่วมโครงการผ่านกิจกรรมป่าครอบครัวจำนวน ๑,๒๑๘ ราย ในพื้นที่ ๑๕,๑๒๓ ไร่ ได้แก่ ภาคเหนือ (แพร่ และลำพูน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สกลนคร กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ มหาสารคาม และอุบลราชธานี) ภาคใต้ (สงขลา สุราษฎร์ธานี และชุมพร) และ ภาคกลาง/ตะวันออก/ตะวันตก (สมุทรปราการ ออยุธยา นครสวรรค์ อุทัยธานี สุพรรณบุรี จันทบุรี และประจวบคีรีขันธ์) สามารถดำเนินการชุมชนไม้มีค่า คิดเป็นมูลค่า ๒๒๗.๗๔ ล้านบาท และการใช้ประโยชน์ทางอ้อมผ่านการประเมินมูลค่าระบบนิเวศผสม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๔ คิดเป็นมูลค่า ๑,๒๐๒.๓๘ ล้านบาท รวมทั้งสิ้น ๑,๔๓๐.๑๒ ล้านบาท

๓.๑.๕ การประเมินมูลค่า การตลาดและแปรรูป

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ดำเนินการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มชุมชนไม้มีค่า จำนวน ๓๒๑ ชุมชน ทำให้มีรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากต้นไม้และป่าไม้ประมาณ ๙๐ ล้านบาท รวมทั้งการสนับสนุนชุมชนไม้มีค่าในการกักเก็บก๊าซเรือนกระจก (Low Emission Support Scheme : LESS) ที่มีชุมชนเข้าร่วม ๖๐ ชุมชน ได้ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนประมาณ ๔๖๘,๓๕๕ ตันคาร์บอนไดออกไซด์ จากจำนวนต้นไม้ ๘๙๕,๕๓๒ ต้น โดยธนาคารฯ สนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรม เป็นเงิน ๒,๗๒๑,๙๐๐ บาท

นอกจากนี้ ธนาคารฯ ยังได้สนับสนุนเกษตรกร ในการใช้ต้นไม้เป็นหลักประกัน โดยเบื้องต้นได้สนับสนุนเฉพาะในพื้นที่เอกสารสิทธิ์ จำนวน ๒๙๒ ตัน และให้มูลค่าหลักประกันแก่เกษตรกรที่ใช้ต้นไม้ยื่นกู้ คิดเป็นมูลค่า ๓,๐๙๖,๐๐๐ บาท (ใช้ในการค้ำประกันเป็นวงเงิน ๒,๙๗๖,๙๑๒ บาท) และการสร้างผู้ประเมินมูลค่าต้นไม้ ได้ผู้ประเมินที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน จากทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น ๑,๕๐๔ คน

๓.๑.๖ กลไกอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนไม้มีค่า

๑) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ได้ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ของเกษตรกร จำนวน ๘๗,๖๔๐ ไร่ แบ่งเป็นประเภทไม้โตช้า เช่น พะยูง สัก และประดู่ จำนวน ๑๘,๕๔๐ ไร่ และไม้โตเร็ว เช่น กระถินเทพา และยูคาลิปตัส จำนวน ๖๙,๑๐๐ ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วม ๙,๑๗๒ ราย และจากการประเมินพบว่ามีเกษตรกรคาร์บอนไดออกไซด์ รวม ๑๕๐,๐๐๐ ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

๒) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ดำเนินการสร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจตามกฎกระทรวงกำหนดให้ไม้ยืนต้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันได้ และการปฏิบัติการขับเคลื่อนการใช้ไม้ยืนต้นเป็นทรัพย์สินหลักประกันร่วมกับ ธ.ก.ส.ทั้งนี้ สถิติการนำต้นไม้มาเป็นหลักประกัน ตั้งแต่มีการจดทะเบียนการนำไม้ยืนต้นมาเป็นหลักประกัน (เริ่มจดทะเบียนรับไม้ยืนต้น เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๒ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔) จำนวน ๑๔๓,๐๕๖ ตัน จำนวนเงินค้ำประกัน ๑๓๖,๘๓๔,๗๑๒ บาท

๓.๒. ผลลัพธ์ความสำเร็จจากการดำเนินงานระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) สรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนจำนวน ๕๑๔,๖๔๒ ครัวเรือนได้รับประโยชน์จากโครงการ โดยเมื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจจาก ๓๗๙ ชุมชน คิดเป็นมูลค่ารวม ๓,๐๙๖,๐๐๐ บาท และชุมชนจำนวน ๑,๑๑๔ ครัวเรือน ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรม และนำไปสร้างอาชีพ เกิดรายได้จากการขายผลผลิตในพื้นที่ โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ไร่ละไม่น้อยกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี รวมทั้งโครงการยังสามารถเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมไม้เพื่อการส่งออกของประเทศและเกิดกลไกการเพิ่มมูลค่าให้ต้นไม้จากการใช้ทางตรง และทางอ้อมเพื่อการออมในระยะยาว

๓.๒.๒ ด้านสังคม ชุมชนสามารถปลูกและตัดไม้ในที่ดินตนเองได้โดยเสรี และได้รับความสะดวกในการทำไม้ที่ปลูก โดยไม่ต้องขออนุญาต เป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการปลูกสร้างสวนป่าของภาคเอกชน และชุมชน จากผลการปลดล็อกกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเป็นการสร้างชุมชนไม้มีค่าต้นแบบ เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และสร้างความตระหนักรู้ถึงมูลค่าระบบนิเวศ ตลอดจนชุมชนมีขวัญ กำลังใจ และแรงจูงใจในการเพิ่มและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวทั้งในส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะประโยชน์

๓.๒.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม เพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะในสวนป่าเศรษฐกิจ ประมาณ ๑๐๗,๙๒๘ ไร่ ในพื้นที่ชุมชนตามภูมินิเวศ สร้างความสมดุลของระบบนิเวศจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ สีเขียวนอกเขตอนุรักษ์ และสามารถลดจำนวนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่สีเขียว อันเป็นการลดก๊าซเรือนกระจกและลดสภาวะโลกร้อนของประเทศ

๓.๓ แผนการดำเนินงาน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗)

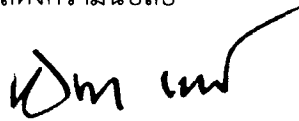
เพื่อให้การขับเคลื่อนชุมชนไม้มีค่าในอนาคตประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในระยะต่อไป ซึ่งหน่วยงานบูรณาการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ในระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗) โดยคาดว่าจะเกิดชุมชนไม้มีค่าเพิ่มขึ้น ๔,๙๖๙ ชุมชน ประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์ ๔,๖๕๐ ครัวเรือน ต้นไม้เพิ่มขึ้น ๖๐,๐๕๒,๕๐๐ ต้น และมีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น ๑๔,๐๔๐ ไร่ รวมทั้งการดำเนินงานต่อเนื่องของหน่วยงานตามกลไกที่รับผิดชอบทั้ง ๕ กลไก

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาแล้วเห็นควรเสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานโครงการชุมชนไม้มีค่า ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

กองส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม

โทร. ๐-๒๕๖๑-๒๔๔๕ ต่อ ๕๐๓ มือถือ ๐๘๔ ๖๔๐ ๑๐๐๔ (ยูพิน)

โทรสาร. ๐๒-๕๗๙-๐๔๕๕